

Kultur- og kirkedepartementet
Kulturavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler: Morten Skadsem
Dir. tlf: 23117500

Vår ref: 2005/23
Deres ref:
2004/04334 KU
ILE:pbp

Vår dato: 10.03.2005
Deres dato: 12.01.2005

VURDERING VEDRØRENDE NYTT VISNINGS- OG DRIFTSBYGG PÅ HAVRÅ

ABM-utvikling viser til brev fra Kultur- og kirkedepartementet av 12.01.2005 hvor det blir bedt om en vurdering av søknad av 20.11.2004 fra Stiftinga Havråtunet om et tilskudd på 16 mill. kr. fra departementet til et nytt visnings- og driftsbygg. Departementet ber om en museumsfaglig vurdering av byggeplanene og en anbefaling vedr. organisering av museet i forhold til museumsstrukturen i Hordaland. Prosjektet skal også vurderes i forhold til ordningen for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Med søknaden følger skisseprosjekt fra arkitektgruppen Cubus as. Hordaland fylkeskommune har sendt uttalelse om søknaden i brev av 15.02.2005.

Havråetunet i dag

Gården Havrå ble fredet i 1998 som det første samlede kulturlandskap i Norge etter kulturminnelovens § 20. Hordaland fylkeskommune har det formelle ansvaret for forvaltningen av gården; det praktiske arbeidet har fylkeskommunen delegert til Stiftinga Havråtunet gjennom en samarbeidsavtale. Stiftelsen ble etablert i 1973 og har som formål å

- drive skjøtsel og restaurering av kulturlandskap og bygninger på gården Havrå,
- samle inn kunnskap om gård, drift og bygninger og legge til rette for forskning,
- formidle kunnskap om gården og drifta til tradisjonsbærere, spesialister og allmennheten.

Stiftelsen eier to bruk på Havrå og ett bruk på nabogården Blom hvor tilsatte i gårdsdrifta på Havrå bor og hvor man også har kjøpt tomt til nybygget. Det er tatt opp gårdsdrift tilsvarende to bruk med husdyrhold slik det foregikk fram til 1950. Fire personer er tilsatt i gårdsdrifta. Stiftelsen leier ei lue på Havrå til kontor, verksted, garderobe og spiserom for de tilsatte. Denne leieavtalen går ut i 2007 og vil ikke bli fornyet av utleier. Besøktiden for publikum på Havrå er avgrenset da størstedelen av brukene er i privat eie, noen har helårs bosetning, og man ønsker å hegne om privatlivets fred. Der er ingen lokaler til bruk for publikum.

Stiftelsen har i flere år hatt et samarbeid med Osterøy Museum om planutvikling, drift og delvis felles personale. Havråtunet skal nå inngå som en del av det nye Vestlandsmuseet som for øvrig består av Osterøy Museum, Voss Folkemuseum og Hordamuseet.

Stiftelsen har som mål å øke bemanningen til åtte. Stillingene knyttes til administrasjon og gårdsdrift, men dokumentasjonen som er vedlagt søknaden går ikke nærmere inn på dette.

Bygget

Visnings- og driftsbygget skal inneholde kontorer, garderober og hybler for ansatte, samt resepsjon, kafé, utstillingsrom og rom for filmframvisning for publikum. Bygget blir liggende i bratt skrånende terreng i fem etasjenivåer, og publikum kan bevege seg mellom disse nivåene enten ved utendørs trapper eller med heis. I tillegg til visningsbygget skal det settes opp et bygg med ysteri og matbu, en verksted- og lagerbygning og et eldhus. Arkitektene legger i skisseprosjektet vekt på at bygningene skal tilpasses og legges inn i terrenget samt tilpasses den historiske organiseringen av et vestlandsk rekketun. Samtidig skal det framstå som noe nytt i forhold til den tradisjonelle bebyggelsen. Visningsbygget er i skisseprosjektet gitt høye sidevegger og stor takflate. ABM-utvikling stiller spørsmål ved om bygget i sin tilpasning til landskap og øvrig bygningsmasse blir dominerende og i stor grad bryter med sine omgivelser.

Skisseprosjektet behandler ikke klimatiske forhold vedr. lys og luft for utstillinger og gjenstander, ei heller spørsmål knyttet til sikring. I det videre prosjekteringsarbeidet må disse problemstillingene behandles nærmere. Det samme gjelder spørsmål om universell utforming.

Parkeringsplass ligger i nedkant av visningsbygget i plan med hovedveien som går forbi. Plassen synes liten, men det vil trolig være vanskelig å finne en annen løsning gitt det areale og landskap man har å forholde seg til. Atkomsten fra Blom til Havråtunet vil gå langs den gamle kjerreveien mellom gårene på oversiden av visningsbygget. Denne vil også bli tilrettelagt for bevegelseshemmede.

Økonomi

De totale utbyggingskostnadene er kalkulert til 26.673.750 kroner. Visningsbygget alene er kalkulert til 10.218.000 kr. og er på 786 m², noe som gir en kvadratmeterpris på 13.000 kr. Dette må sies å være en relativt lav kostnad. For de tre andre byggene ligger prisen på ca. 10.000 kr. pr. m². Foruten søknaden til Kultur- og kirke departementet på 16 mill. kr., er det sendt søknader til Norsk kulturråd om 6 mill., Hordaland fylkeskommune om 3,5 mill. og Osterøy kommune om 1.173.750 kroner.

Vurdering av prosjektet

Det er etter ABM-utviklings mening positivt at det planlegges et egnet bygg ved Havråtunet for det praktiske arbeidet med skjøtsel og forvaltning av det fredete anlegget og for etablering av gode publikumstilbud. Tunet slik det framstår i dag har lite å tilby besøkende, og det ligger et åpenbart konfliktpotensiale i det å ha publikum gående nært inn på hus og bygninger som bebos daglig og er i aktiv bruk av eierne.

Vi finner det imidlertid vanskelig å gi en vurdering av det museumsfaglige innholdet i stiftelsens planer på bakgrunn av den framlagte prosjektdokumentasjonen, som er på et generelt nivå. Vi savner vurdering av bemanningsbehov, driftsplaner, driftskalkyle, finansiering av drift med fordeling mellom tilskuddsyterne, eventuelle samlingsbehov, innhold i visningstilbud, utstillinger, filmframvisning og publikumstilbud forøvrig, og det sies ingenting om man nå eller over tid ser for seg full museumsdrift eller en drift tilpasset og samordnet den øvrige museumsvirksomheten i regionen. Havråtunet skal som nevnt over inngå i det nye, konsoliderte Vestlandsmuseet, men utbyggingsplanene er ikke behandlet i en slik kontekst. ABM-utvikling vil mene at prosjektet bør settes inn i en helhetlig plan for utvikling av det nye museet og hvor man spesielt gir en vurdering av forholdet til Osterøy Museum og samordning med dette.

Hordaland fylkeskommune støtter opp om planene til stiftelsen og viser i sitt brev til at Havråtunet i samsvar med Fylkesdelplan for museum i Hordaland 2003 – 2008 vil inngå i den nye konsoliderte enheten. I Fylkesdelplanen står det at *Stiftinga Havråtunet bør på sikt bli ein sjølvstendig institusjon, men inntil den økonomiske situasjonen er god nok bør Havrå følgja med*

til den konsoliderte eininga. ABM-utvikling vil framholde at det må være en forutsetning for investeringstilskudd fra staten at Havråatunet forblir en del av det nye Vestlandsmuseet. Fylkeskommunen tar ikke stilling til den framtidige driftsfinansieringen, men ABM-utvikling forutsetter for sin egen del at det ikke etableres eller bygges opp selvstendige enheter som vil medføre egen driftsfinansiering ved siden av den nye museumsstrukturen med regional konsolidering. Det vil være betenkelig om de statlige reformmidlene knyttes opp til enkeltstående tiltak med stor grad av selvstendighet og ikke ses i en større sammenheng med det konsoliderte museet.

Havråatunets prosjekt vil kunne falle naturlig inn under ordningen for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Den planlagte utbyggingen vil innenfor rammen av regional konsolidering av museer bidra til å etablere lokaler med regionale funksjoner innen kunnskapsutvikling og kulturformidling. Dette vil også ha betydning for kunnskapsformidling i en nasjonal sammenheng av en kulturtradisjon og en landskapstype som i dag på det nærmeste er ukjent og som Havråatunet er den eneste gjenværende representant for. En statlig finansieringsandel på 16 mill. av ca. 26,6 mill. kr. vil vi imidlertid mene er høy. Vi vil anbefale at det arbeides videre med regional og lokal finansiering utifra den positive støtte prosjektet har fått fra fylkeskommunen og med den lokale forankring prosjektet har.

Oppsummering

ABM-utvikling ser det som positivt at Stiftelsen Havråatunet får oppført en visnings- og driftsbygning for å løse oppgaver knyttet til skjøtsel og forvaltning av Havrå og for å kunne etablere gode publikumstilbud. Vi er også av den oppfatning at prosjektet vil kunne falle naturlig inn under ordningen for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur, men at den statlige andelen av finansieringen synes høy, og vi ser det som viktig å arbeide videre med lokale og regionale finansieringsbidrag.

Vi finner det imidlertid nødvendig at prosjektet bearbeides både mht. museumsfaglig innhold og utvikling og til framtidig driftsøkonomisk situasjon. Likeledes må det gjøres rede for prosjektets plass i en helhetlig museumsplan for den nye konsoliderte museumsstrukturen i regionen. Havråatunet må være en integrert del av det museumstilbudet som skal utvikles innenfor rammen av Vestlandsmuseet.

Vennlig hilsen

Jon Birger Østby
direktør

Randi Ertesvåg
avdelingsdirektør

Kopi: Stiftelsen Havråatunet
Hordaland fylkeskommune